

DOS CONTES *

Giani Celati

(Traducció i nota introductòria, Daniel Sau)

 IANNI CELATI HA NASCUT A SONDRIO EL 1937. És professor d'anglès a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Bolonya i la seva vertadera passió és la literatura anglo-americana. D'aquesta ha traduït llibres de Jonathan Swift, William Gerhardie, Mark Twain, Jack London i Herman Melville i amb la col·laboració de Guido Fink n'ha realitzat una antologia (The celebrated art of us s'hort-story writing). Ha publicat també un volum d'assaig *Finzioni occidentali* (1975).

Debutà en el món de la narrativa italiana amb el llibre *Comiche* (1971), que tot i la homogeneïtat temàtica amb l'obra successiva quedarà, pel seu estil, com un llibre a part. Després publicà *Le aventure dei Guizzardardi* (1972), *La banda dei sospiri* (1976) i *Lunario del paradiso* (1978). Recollides posteriorment en un únic volum (*Parlamenti buffi*, 1989), es caracteritzen per un fort caràcter experimental i per ser una mena de novel·la única de formació. En aquest sentit, en totes tres és possible identificar una evolució a nivell estructural tant pel que fa a la frase –sintaxi– com pel que fa al paràgraf –puntuació–.

A partir de *Narratori de le pianure* (1985), Celati sembla iniciar una nova etapa. Etapa que es caracteritza per l'abandonament de la tendència experimental i la recuperació de l'ordre narratiu, sense perdre, però, aquell to irònic, fabulatiu i dramàtic que ha caracteritzat les seves primeres narracions. Darrerament ha publicat *Quattro novelle sulle apparenze* (1987) i *Verso la foce* (1989).

*Del llibre *Narradors de les planures*.

Narratori delle pianure, llibre del qual publicuen dues narracions, està compost per una trentena de contes on es barreja l'alegria i la tristesa, la fantasia i la realitat, el còmic i el terrible. Ambientades totes en la planura del Po, sovint narren la realitat —degradada i freda— en els seus mínims detalls tot convertint en matèria de narració els elements quotidians més impensables.

TEMPS QUE PASSA

Cada dia una dona va a treballar amb cotxe, recorreguent, entre l'anada i la tornada, uns cinquanta kilòmetres. El moment més difícil de la seva jornada arriba quan a la tornada es troba pels camins que porten a casa, i es posa a escoltar el temps que passa.

Un cop travessat Cremona, anant cap a l'est per la Baixa Padana, hi ha un gran centre comercial amb un cartell visible des de molt lluny. Dos supermercats llargs i baixos, amb una gran plaça per aparcar en el cantó de la carretera, ocupen un espai enorme enmig del camp. En la plaça es transmeten musiquetes, de tan en tant la veu d'un locutor anuncia una venda especial, i se senten els xiulets de la policia privada que regula el trànsit als aparcaments. Dels cotxes acostumen a baixar famílies senceres que venen dels pobles del voltant per fer la compra; i la dona sempre que passa s'adona que tots es mouen una mica incòmodes, perduts en l'espai obert al costat d'altres milers de persones iguals a ells.

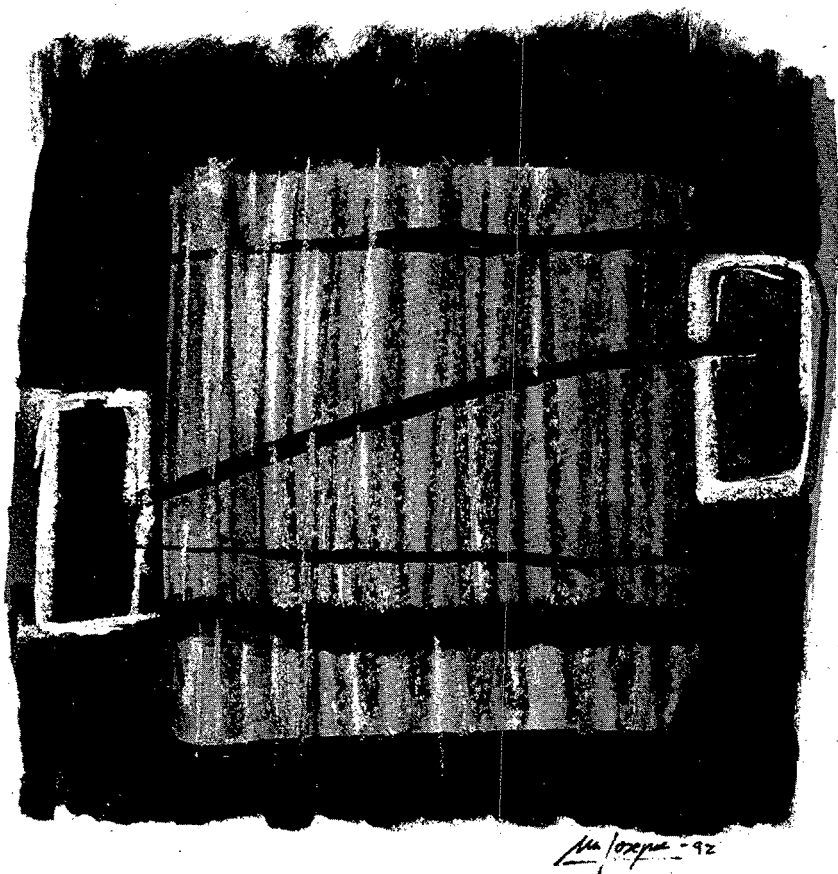
Immediatament després hi ha un poble que es diu Cicognolo i des d'allà, tot deixant enrera la Baixa Padana, el perfil del sol es dilata sempre igual fins el baix horitzó del fons. En la llunyania es veuen carreteres rectes, fraccionades pels pals de la llum i recorregudes ara per camions ara per tractors. Aquí cada nit la dona retroba un silenci que sembla estrany.

Fins que no arriba davant aquelles casetes construïdes en un terraplè amb jardí, i altres files de casetes de dos pisos, amb balcó i escala externa i flors per tot arreu. Allà al voltant, se sent ben bè que el silenci que es difon no és el dels espais oberts, sinó que és un silenci residencial que rodeja els pobles i s'estèn pels camps.

La dona diu que es veuen cotxes que donen voltes, però que no es veuen ni gossos ni nens. Com si la seva única finalitat consistís en posar-se a cobert de maldecaps, situacions embarassants o complicacions excessives, els habitants viuen amagats en aquestes casetes, sortint al descobert solament per anar a treballar o fer la compra al supermercat.

Ningú ja no recorda tampoc què hi podria haver allà fora, a part de les hores del dia, del temps que passa. Aleshores en l'espai omplert per aquell silenci residencial hi ha solament temps que passa, perceptible només perquè el silenci el fa tan lent que sembla que no passi mai.

Ningú no aconsegueix sentir els sorolls llunyans que fan els altres i que ens dirien que allà fora tot continua funcionant. I la

gent tancada a casa no fa res més que pensar en aquella absència de sorolls mentre espera que arribi l'hora de dinar, de sopar o de mirar la televisió. Però atés que pensant-hi el temps s'allarga encara més, talment com si fos una goma elàstica, sovint els habitants se senten espantats per un minut que no acaba de passar.

Sovint mentre travessa un poble que es diu Pieve San Giacomo, la dona sent una espècie de solidaritat amb els seus habitants, que pensen tots tancats a casa. A l'entrada del poble hi ha un gran cartell d'una oficina de vendes, i en el poble poques vegades veu una ànima viva, a excepció d'alguna dona enfarcellada que circula amb la bicicleta i desapareix immediatament.

Un cop creuat un pas a nivell hi ha un camí de casetes residencials construïdes com si fossin una maqueta perfecta, on viu la dona. Una vil·la més rica que les altres té un gran prat i un gos sempre immòbil en el prat que mira com una estàtua; en canvi en les altres vil·les menys riques hi ha estàtues de nans d'una pel·lícula de Walt Disney, col·locades al costat de la porta. Moltes façanes d'aquestes vil·les estan revestides de rajoles i davant de les cases hi ha arbres en miniatura, prats minúsculs i parterres amb flors extravagants. Sovint la dona no es veu amb forces de tornar a casa i retrobar els seus pares, que miren la televisió amb una espècie de *rigor mortis* d'espera que passi el temps. Per tant continua fins a San Daniele Po i fins i tot més enllà, cap a la província de Casalmaggiore. I allà també es troba amb files de vil·les residencials al llarg del camí: moltes són com petites maquetes d'estil rústec, amb murs coberts de pedra falsa i un caminet de lloses irregulars que travessa el prat fins a la reixa de la porta. Sovint el prat està ple de margarides, davant la casa hi ha pous falsos de guix, arbres nans i arbustos ornamentals de llorer o de magnòlia. En molt jardins hi ha piscines d'estil hollywoodià en miniatura.

Sovint, tot mirant aquests jardins, la dona se sorprén dels petits detalls que deuen haver obsessionat els pensaments dels seus habitants. Tant que quan els mira té la impressió que el buit del voltant sigui una cosa infinitament més ordenada, més minuiciosament organitzada de quant hagués pogut imaginar mai: talment com si fos una trampa complicadíssima per tenir allunyades les incerteses i les vergonyes, eliminant qualsevol serietat dels fets de la vida.

Diu que en aquella trama tan poc sèria el temps és només temps que passa, temps sense temps ja que no va enlloc; i els habitants, pobres, presoners en la trampa, han esdevingut tan

confusos que al mínim contratemps els agafa un *rigor mortis* d'espera.

Algunes nits en el seu vagar es para en un bar en la placeta de San Daniele. Afora hi ha sempre una fila de nois apalancats en les cadires que escolten música en la màquina de discos i sembla que estiguin somiant truites. I és tot mirant aquests xicots, que sense saber perquè, totes les seves opinions i judicis sobre allò que veu, sobre les vil·les residencials i els seus habitants se li fan insuportables. I li venen ganes de no jutjar res, de pensar només que passi tot, que vagi tot on hagi d'anar; en el fons, diu, és només temps que passa.

LA CIUTAT DE MEDINA SABAH

Un jove de Mirandola, en la província de Modena, havia estudiat per enginyer. Quan ha esdevingut enginyer ha trobat feina en una fàbrica d'ascensors, i quasi immediatament ha estat enviat a l'Àfrica per instal·lar i donar el vist i plau a un grup d'ascensors d'un palau governatiu.

Ha marxat, i després de la seva partida, durant tres anys no se n'ha sabut res. Quan ha tornat ha venut les propietats de son pare i ha muntat una petita fàbrica; però no ha volgut parlar mai del que li havia passat a l'Àfrica ni de quins països havia visitat.

Un dia ha decidit casar-se i el pare de la promesa li ha dit: "Jo coneixia bé el teu pare i estic content que et casis amb la meua filla, però només us donaré el meu consentiment quan hakis explicat què t'ha passat a l'Àfrica."

Havia carregat el material que havia d'instal·lar en dos camions i estava recorrent un llarg camí tot recte tocant a una frontera; amb ell hi havia un acompanyant que l'informava sobre tot el que veien.

Després estaven aturats a l'entrada d'un poblat i sentien una música que venia de lluny. Ell, l'acompanyant i els dos camioners es posaven a caminar cap a aquella música; i en un carreró, unes dones indígenes els acollien, els feien entrar en una casa i els servien menjar i beure.

Durant una setmana s'han quedat en aquell lloc, servits per les dones indígenes en el pati d'una gran casa de fusta des d'on, nit i dia, sentien el so de la música. Menjaven i dormien i a la nit anaven a visitar els carrers de la ciutat. Ell preguntava al seu acompanyant: "Però on estem?" i l'acompanyant responia: "Estem a la ciutat de Medina Sabah", però no volia dir-li res més.

Pels carrers hi havia bandes de nens que corrien, cridaven i cantaven i l'acompanyant explicava que eren els nens que inventaven quasi totes les cançons. Després explicava: "L'orquestra de la Gran Àvia que sents de fons està formada per cinquanta dones que toquen tots els instruments, i està dirigida per la Gran Àvia que té noranta anys. Cada dia els nens cridant inventen noves cançons, després l'orquestra de la Gran Àvia les toca amb cinquanta instruments. Fins i tot ve gent per gravar-les i difondre-les per tot el món".

Quan ell ha demanat si podia veure la gran orquestra de les dones, li han dit que no podia. Tant de nit com de dia, assegut en el pati de la casa, podia escoltar sense interrupció aquella

música, i menjar i beure sense gastar ni un ral; però no podia veure l'orquestra de la Gran Àvia.

Al cap d'una setmana ha abandonat els seus companys i ha tornat a peu a la carretera. Aquí s'ha trobat que, dels dos camions, només quedaven les cabines i els maleters; tota la resta havia estat robada.

Un cop ha arribat a la capital ha denunciat el furt i immediatament l'han tancat a la presó perquè el material que havia d'instal·lar era del govern i ell n'era responsable.

A la presó, on ha estat durant més d'un any, ha fet amistat amb un narrador d'històries, que estava a la presó perquè no havia volgut acceptar el control de les cooperatives de l'estat sobre la seva collita; havia anat a la capital per parlar amb els dirigents de les cooperatives, però dos policies l'havien detingut només arribar.

Aquest li ha explicat la diferència fonamental que hi ha entre un narrador d'històries, com per exemple ell, i els griots, que serien narradors de genealogies.

El narrador no es fiava dels griots perquè, segons ell, tots són falsos i inventen les genealogies de les famílies o dels caps d'estat, fent-se pagar anticipadament. Com inventen allò que volen, esdevenen potents.

Els narradors d'histories, en canvi, no inventen res, han d'atènyer-se a allò que diu la història. A un narrador d'històries no se li pot preguntar: "Però és veritat la teva història? Veritablement ha succeït així?" Perquè seria una gran ofensa. Ells expliquen exactament allò que diu la història, no allò que s'inventen.

Un dia, en els passadissos de la presó, el narrador d'històries ha vist un griot i l'ha reconegut immediatament perquè tenia la capacitat de reconèixer un griot amb un simple cop d'ull inclús si el veia des de molt lluny. Li ha cridat: "Eh, griot, t'he vist", i el griot ha escapat per amagar-se de la vergonya.

El narrador ho sabia tot sobre Median Sabah. Li ha explicat com sovint els camioners arriben a aquell lloc amb els camions plens d'arròs o cacauets, es paren atrets per la música, i tot seguint la música, les dones els acullen. Durant dies i dies les dones els ofereixen vi de palma per beure i arròs i peix per menjar, i, quan els camioners tornen a la carretera, la càrrega ha desaparegut i els camions no tenen ni rodes ni motors.

El narrador deia també que hi ha camioners que saben perfectament quina cosa els espera només arribar a Medina Sabah; i saben també que després aniran a parar a la presó per haver perdut la càrrega i el camió; però per res del món no renunciarien al plaer de seguir aquella música, i de fer-se servir per

aquelles dones tot quedant-es a escoltar la música de fons de la Gran Àvia.

El narrador ha confirmat que totes les cançons estan inventades pels nens que juguen pels carrers. Però, a diferència d'altres poblats, allà hi ha aquella orquestra de cinquanta dones que recull les cançons i les toca de manera que tothom les pugui escoltar tant de nit com de dia. I els *managers* dels grups musicals més famosos van a gravar aquelles cançons que se senten en l'aire; després un cantant famós les grava en un disc i s'apropia d'aquella música.

Hi ha cantants que d'aquesta manera han esdevingut tan famosos i tan potents que poden desafiar el govern. N'hi ha un, més potent que qualsevol estrella del rock de tot el món, que s'ha construït una grandíssima fortalesa on la policia no pot entrar, on la gent viu segons la seva llei i on ell pot condemnar a mort qualsevol persona.

Aquesta és la força de les cançons que primer atreuen els camioners i després es difonen arreu del món.

Quan el nuvi ha acabat d'explicar la seva història al banquet del matrimoni, ningú no ha sabut què dir i hi ha hagut un gran silenci. El dia següent un amic li ha preguntat per què havia trigat tant a explicar el que li havia passat a l'Àfrica; el narrador ha respost que no suportava les xerrameques dels casaments i que havia guardat la història per aquella ocasió perquè estava convençut que així hauria fet callar a tothom.